

ИПА ДАТА

информации за искористеноста на еу фондовите

ipadata.mk

ИПА зошто, колку, и за што?

Нацрт Извештај

B | T | D The Balkan Trust
for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

THINK FUND
SUPPORTING POLICY RESEARCH

epi Институт за европска политика - Скопје
Instituti për politikë evropiane - Shkup
European Policy Institute - Skopje

METAMORPHOSIS
Foundation for sustainable ICT solutions

Анализа на искористувањето на средствата од ИПА

Со крајот на 2013 година, се завршува првиот циклус на Инструментот за претпристапна помош ИПА, воведен пред шест години, и со тоа се заклучува првата финансиска рамка 2007 – 2013 година.¹ Предлогот за Регулативата ИПА II (која го покрива периодот 2014-2020) е сè уште во процедура. Според Предлогот на регулативата за ИПА II, измените се насочени кон поедноставување, флексибилност, кохерентност и ефикасност во користењето на фондовите на ЕУ. Воедно, предлогот воведува зајакната врска помеѓу финансиската помош и агендата за пристапување. Поради тоа, крајот на 2013 година претставува одличен период кога можат да се сумираат резултатите и да се извлечат поуки и препораки за понатамошните активности кои ќе имаат цел што поцелосно и што поефикасно користење на помошта од ЕУ, како и останатите донатори.

Имајќи го ова предвид, Институтот за европска политика во изминатата година го спроведуваше проектот ИПАДАТА, со кој се воспостави база на проектите ИПА во Република Македонија.² Оваа анализа, користејќи ги информациите од базата ИПАДАТА, претставува првичен обид систематски да се анализираат расположливите податоци за искористеноста на фондовите на ИПА, како и аспектите кои треба да го покажат учеството на средствата од ИПА во некои клучни макроекономски параметри и нивното влијание на нив. Целта на анализата е да се погледне детално во искористеноста на фондовите на ИПА во Република Македонија, како и да се утврди дали и како ИПА влијаела на економијата во Република Македонија во нејзината најширока смисла. За потребите на таквата анализа ќе бидат претставени податоци за искористеноста и за структурата на помошта на ИПА, при што тие се анализирани во однос со основните макроекономски индикатори, регионалната распореденост на средствата од ИПА, како и оценките од Извештајот за напредокот на Република Македонија кој го подготвува Европската комисија.

Оттаму, иако во јавноста главниот фокус се дава на успешноста на користењето на средствата, т.е. колкав е процентот на искористеност во однос на расположливите средства, ова истражување ќе отиде и малку подлабоко во анализата за да го насочи вниманието кај други аспекти на користење на помошта на ИПА, како што се видот на крајни корисници, вид проекти и договори кои се спроведуваат и нивната поврзаност со агендата на ЕУ на Република Македонија, генерално.

Имајќи го предвид фокусот и целта на ова истражување, генерално, анализата ќе опфати 3 дела. Во првиот дел е опфатена анализата на искористеноста на помошта и односот на расположливи, склучени и на искористени средства. Понатаму е претставен односот на средствата по компоненти, структурата и колкаво е националното учество. На крајот, дадена е дистрибуцијата на средства според типот на корисник, односно за каков вид корисник станува збор.

¹ Средствата ќе се користат уште неколку години, бидејќи годината ја означува годината на Програмата, а трошењето на средствата следува годините потоа, по реализација на сите неопходни постапки.

² Види www.ipadata.mk

Вториот дел е насочен кон влијанието и споредба на средствата од ИПА во однос на основните макроекономски индикатори. Така, за споредба се земени предвид бруто-домашниот производ, искористеноста на средствата од ИПА по глава на жител итн. Исто така, тука е опфатена и географската распределеност според региони во согласност со класификацијата на НУТС 3.

Третиот дел ја има во себе релацијата средства од ЕУ и реформски пристапен процес. Бидејќи целата поставеност на системот на ЕУ е поделена на 35 поглавја според законодавството, анализата ги поврзува искористените средства од Република Македонија со оценките и со приоритетите дадени по поглавјата во извештаите на ЕУ. Иако, не секогаш, влијанието на некој проект може да се ограничи во областа која ја покриваат поглавјата, сепак распределбата е направена според областа каде проектот има најголемо влијание.

Методологијата на пресметка на вредноста на проектите е според природата на програмирањето на средствата во оперативните програми.

Сите податоци се извлечени од јавни извори. Анализата е подготвена со достапните информации на крајот на ноември, 2013 година, на веб-страниците на Делегацијата на Европската Унија во Скопје, Секретаријатот за европски прашања, Секторот за финансирање и централно склучување договори на Министерството за финансии, Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој, како и веб-страниците на програмите за прекугранична соработка.³ Во текот на втората половина на 2013 година, одговорните институции во Република Македонија објавија повеќе релевантни документи: Секторот за финансирање и централно склучување договори ги објави списоците на договорите што ги има склучено за сите три компоненти (I, III и IV). Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој во континуитет објавува прегледи на избрани проекти. Воедно, придвижувањето во транспарентноста е видливо и во објавувањето на списоци на финансирани проекти од страна на Секретаријатот за европски прашања и Министерството за локална самоуправа. Европската комисија објавува списоци на договори кои таа ги склучила на веб-страницата на Делегацијата на Европската Унија во Република Македонија. Сепак, постоечките податоци не се јасно споредливи, не се конзистентни и форматот зависи од изворот од кој се користат. За одделни компоненти или програми, отсутнуваат податоци од која годишна алокација се средствата за склучените договори. Во податоците за програмите за прекугранична соработка не се дадени точни податоци за износот на кофинансирање. Особен предизвик е програмата за прекугранична соработка од компонентата 2 со Бугарија, која се управува од страна на Министерството за развој на Република Бугарија и елементот на кофинансирање на проектите од оваа програма.

³ Методологијата на базата е достапна на: http://ipadata.epi.org.mk/?page_id=1260

Иако оваа нацрт-анализа има цел сама по себе да ги покаже трендовите и состојбите со искористувањето на средствата од ИПА, подолгорочно очекуваме да поттикне истражувања кои ќе ги користат податоците од базата ИПАДАТА. Во оваа анализа, дадени се само дел од можностите кои ги нудат податоците од базата, кои секогаш можат да се комбинираат со многу други за да се дојде до поширок опфат при креирањето на политиките.

На крајот, очекуваме дека анализата ќе поттикне дијалог меѓу надлежните државни институции и цивилниот сектор, кој досега отсутствуваше.

I. Генерална анализа на средствата на ИПА во Република Македонија

Искористувањето на средствата од ИПА од страна на Република Македонија, започна со финансиската рамка ИПА I за периодот 2007-2013. Искористувањето на средствата ИПА е нераскинливо и најзначајно поврзано со програмирањето, т.е. планот за што ќе се искористат. Бидејќи од годината кога се програмираат до нивното искористување поминуваат најмалку 2 години, потребно беше да помине определено време пред да може да се направи анализа на структурата и трендот на искористувањето на средствата. Затоа, со крајот на 2013 година веќе може да се направи првична анализа за искористувањето на средствата и нивната структура, т.е. што покажуваат податоците.

Во овој прв дел е опфатена анализа на искористеноста на помошта, како и односот на расположливи, склучени и искористени средства. Понатаму, презентираан е односот на средствата по компоненти, структурата и колкаво е националното учество. На крајот, дадена е дистрибуцијата на средства според типот на договори, како и типот на корисник, односно за каков вид корисник станува збор. Иако, генерално, користењето на средствата, во суштина, е наменето за одреден тип на корисници според природата на приоритетите, особено помеѓу компонентите, сепак значајно е да се утврди кои биле организациите кои најмногу учествувале и искористиле средства од ИПА.

а) Искористеност на средствата од ИПА

Искористеноста на средствата од ИПА може да се анализира од аспект на договорените проекти во однос на вкупно програмираните и од аспект на процентот на реализирани од програмираните. Оваа анализа ги класифицира средствата според петте компоненти на ИПА кои се насочени кон различни цели и активности.

- **Компонента ИПА I: Транзициска помош и институционална надградба** се однесува на исполнување на политичките, социоекономските критериуми и на европските стандарди. Во оваа компонента се предвидени 40% од вкупните средства за ИПА за Република Македонија (види табела подолу).

- **Компонента ИПА II: Прекугранична соработка** која се однесува на гранични региони помеѓу корисници од земји-членки, кандидати и земји во претпристапниот период. Средствата се насочени кон поттикнување прекугранична соработка, одржлив развој на животната средина, развој на пазарот - економски развој, унапредување на соживотот во надворешните граници на ЕУ, унапредување на животниот стандард во граничните региони, зајакнување на капацитетите на локалните, регионалните и на националните институции за спроведување на програмите на ЕУ.
- **Компонента ИПА III: Регионален развој** поддржува инфраструктурни проекти во секторите животна средина и транспорт, како и програми кои промовираат регионална конкуренција и развој. Служи како претходник за подготовка на земјите за користење на Европскиот фонд за регионален развој (ЕРДФ) и Кохезиониот фонд по членството во ЕУ.
- **Компонента ИПА IV: Човечки ресурси** поддржува проекти насочени кон унапредување на вработеноста, образованието, обука и социјална инклузија. Служи како претходник за подготовка на земјите за користење на Европскиот социјален фонд (ЕСФ) по членството во ЕУ.
- **Компонента ИПА V:** Рурален развој ги стимулира програмите за рурален развој по пристапувањето преку финансирање мерки за рурален развој, слични по природа, иако помали во обем.

Табела 1: Расположливи и искористени средства од компонента 1, 2, 3, 4 и 5⁴

Искористеност на средствата: завршени и проекти во тек					
* ЕУР	Програмирани (вкупно одобрени пари)	Договорени (проекти во тек + завршени проекти)	Учество на договорените проекти во програмираните	Искористени (завршени проекти)	Учество на искористените средства (завршени проекти)
Компонента 1	244.112.110	91.878.188	38%	63.390.658	26%
Компонента 2	30.276.703	17.191.151	57%	7.528.647	25%
Компонента 3	200.426.454	55.846.836	28%	2.769.394	1%
Компонента 4	54.424.000	12.874.132	24%	10.504.484	19%
Компонента 5	85.649.341	5.687.182	7%	5.618.101	7%
Компонента 6	614.888.608	186.965.954	30%	89.811.284	15%

4 Вредностите се земени од European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council instrument for pre-accession assistance (IPA), Revised multi-annual indicative financial framework for 2012-2013, COM(2011) 641 final, Brussels, 12.10.2011; http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/how_does_it_work/miff_12_10_2011.pdf. Во пресметката за искористеност не се вклучени вредностите на Програмата за информирање и комуникации.

Графикон 1: Искористеност на средствата на ИПА: завршени проекти и проекти во тек

Искористеност на средствата на ИПА: завршени проекти и проекти во тек

Од горенаведениот преглед, се гледа дека искористеноста на ИПА е на ниско ниво и во однос на проектите во тек и на завршените проекти, и се движи помеѓу 7% во петтата компонента до 57% во втората компонента. Ниското ниво на искористеност на средствата на ИПА во компонентата 5 за рурален развој и можноста за губење на средствата, е причината што Европската Комисија, на барање на Владата на Република Македонија, прераспреди 18 милиони евра од оваа во првата компонента. Со предлогот се предвидува заедничко управување на овие средства на Европската комисија со Светската банка.⁵ Владата, како свој придонес, ќе треба да уплати околу 5 милиони евра, така што целата вредност на овој проект ќе изнесува околу 23 милиони евра. Тоа значи дека наместо националната Агенција за поддршка на земјоделството и руралниот развој да ги доделува овие средства на земјоделците и на компаниите во овој сектор, со нив ќе управува Светската банка за проекти во истиот сектор, но во компонентата за транзициска помош и институционална надградба. Ова е јасна илустрација за назадување, наместо националните институции, повторно со средствата ќе управува Европската комисија, односно меѓународните организации.

Заради ниската искористеност, со 23 милиони евра за земјоделството, наместо Агенцијата за поддршка на земјоделството и руралниот развој, со нив ќе управува Светската банка.

Причините за ваквата состојба можат да се гледаат од повеќе аспекти. Најпрвин, тоа се ниските административни капацитети во сите компоненти. Европската комисија ова го потенцира и во својот последен извештај за напредокот за 2013 година, во кој наведува дека „постои итна потреба за понатамошно зајакнување на управувањето со проектните капацитети на релевантните институции за да се обезбеди ефективно и ефикасно управување со фондовите на ЕУ“.⁶ Оваа состојба беше веќе утврдена во студиите на ЕПИ за искористувањето на фондовите на ЕУ во Република Македонија, во кои како причини најчесто се наведуваат доцнењето во програмирањето на средствата, комплексноста на процедурите, како и нискиот капацитет на различните органи вклучени во имплементацијата на ИПА.⁷

5 Commission implementing decision adopting a National programme - Part II on the former Yugoslav Republic of Macedonia under the IPA Transition Assistance and Institution Building Component for the year 2013 (draft), D030863/01, <http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=Search.getPDF&hXRRKYVoVsFEDuZvGzPDBWVqBB7f14EnisQ1BdEU08vCSSVAw47eF02NzJLXFBE77kGvLzo2Pu5uyjPyPEOHGhn1Yyu8a5hceFqN5ixnqYI=>

6 Европска комисија, Извештај за напредокот на Република Македонија за 2013 година, http://www.sep.gov.mk/data/file/Progres%20report%202013/2013-mk/mk_rapport_2013_MK4_21_10_2013.doc

7 Види користење на фондовите на ЕУ во Република Македонија, збирка на студии, ноември 2013 година, Институт за европска политика, достапна на: http://epi.org.mk/docs/koristenjeto_na_fondovite_na_eu_vo_rm.pdf

Тука се вбројуваат телата одговорни за склучување на договорите за ИПА, така и потенцијалните корисници (кои ги вклучуваат државните институции, но и општините, социјалните партнери, невладините организации, приватните претпријатија, како и земјоделците и компаниите од прехранбената индустрија во компонента 5). Во оваа насока, во извештајот за искористувањето на ИПА за 2012 година, Европската комисија наведува дека во почетокот и крајот на 2012 година, Комисијата привремено ги прекинала исплатите на средствата поради недостигот на персонал во клучните институции како што се Ревизорското тело и Националниот координатор за авторизација.⁸

Натаму, ваквите состојби секако можат да се објаснат и со ниското ниво на политичка посветеност за користење на средствата од ИПА. Покрај тоа, подготвеноста во истите сектори и за слични намени да се доделуваат средства од Буџетот, кои се достапни со помалку барања, придонесува средствата на ИПА да се користат во помала мерка. Последново е особено релевантно за искористувањето на средствата за земјоделство и рурален развој од ИПА, во услови кога националните субвенции се зголемуваат. Конечно, ниското ниво на искористеност укажува и на лоши проценки при програмирањето на средствата. Како што укажуваат и претходните истражувања, ниското ниво на партнерство е дополнителна причина за неефикасното користење на средствата.

Причини за ниската искористеност:

1. Недоволна политичка посветеност
2. Ниски административни капацитети
3. Полесен пристап до средства од буџетот и други извори
4. Несоодветно програмирање
5. Недостиг на партнерство

Доколку ги вклучиме во анализата и средствата кои се во моментот предмет на повици со предефинирани суми, искористеноста се зголемува за 6%, т.е. 36%. Најголемо зголемување има во компонентата 2 каде што во моментот е отворен повик за прекугранична соработка со Косово и со Република Грција. Се разбира, оваа бројка не е конечна, бидејќи сумите на договорените проекти во иднина можат значително да се разликуваат од предвидените средства во повиците.

Табела 2: Искористеност на средствата: завршени, проекти во тек и отворени повици со предефинирани средства

* ЕУР	Програмирани (вкупно одобрени пари)	Отворени повици, проекти во тек + завршени проекти	Учество на отворени повици, проекти во тек и завршени проекти
Компонента 1	244.112.110	104.620.281	43%
Компонента 2	30.276.703	21.798.236	72%
Компонента 3	200.426.454	71.397.836	36%
Компонента 4	54.424.000	15.194.132	28%
Компонента 5	85.649.341	5.687.182	7%
ВКУПНО	614.888.608	218.697.667	36%

⁸ European Commission, Report from the Commission to the European Parliament, the Council, and the European economic and Social Committee, 2012 annual report on financial assistance for enlargement, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/2012_ipa_annual_report_with_annex_new_en.pdf

Треба да се напомене дека користењето на средствата за компонентата 3: Регионален развој, кое е насочено кон инвестиции во инфраструктурата и животната средина, нагло се зголеми минатата година со склучувањето договори за делницата од автопатот Демир Капија - Смоквица. Другиот проект од оваа компонента: пречистителната станица во Прилеп, допрва треба да се реализира. Според досегашното темпо на користењето на средствата, видлив е ризикот од губење средства.

Европската комисија на годишно ниво објавува извештаи за искористеноста на средствата од претпристапната помош од страна на државите-кориснички, во однос на претходната календарска година.⁹ Јасни податоци за искористеноста во овие извештаи има за компонентата 1 и 2, и тие се достапни во анексот на овој извештај.

Според последниот извештај, во кој се сумираат податоците, заклучно со крајот на 2012 година во првата компонента има вкупна искористеност на средствата од 38,92%.¹⁰

Табела 3: Искористеност на средствата од компонентата 1 според извештајот на Европската комисија за финансиската помош во проширувањето за 2012 година ¹¹

Република Македонија	Алоцирани	Договорени	% Договорени	Исплатени	% Исплатени
ИПА 2007	34,02	31,80	93,48%	31,09	91,39%
ИПА 2008	37,12	34,00	91,58%	26,86	72,35%
ИПА 2009	37,06	35,32	95,30%	17,73	47,84%
ИПА 2010	36,92	30,13	81,63%	3,01	8,16%
ИПА 2011	28,90	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ИПА 2012	28,16	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ВКУПНО	202,18	131,25	64,92%	78,69	38,92%

Разликата во резултатите со анализата на ЕПИ се должи на два фактори:

1. Европската комисија користи пониски референтни вредности за сите години за компонентата 1. Европската комисија во својот извештај за претпристапната помош, смета на вкупно 202 милиони евра алоцирани средства за компонента 1, додека вредностите во ревидираните повеќегодишни документи за планирање за компонента 1 во периодот 2007-2013 година, се 244 милиони евра кои се земени за референтни во оваа анализа.
2. Европската комисија искористеноста ја пресметува со алокациите помеѓу 2007 и 2012 година, додека во овој извештај се земени и алокациите за 2013 година, бидејќи се вклучени податоци за искористеноста заклучно со ноември 2013 година.

⁹ European Commission, Report from the Commission to the European Parliament, the Council, and the European economic and Social Committee, 2012 annual report on financial assistance for enlargement, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/2012_ipa_annual_report_with_annex_new_en.pdf

¹⁰ Види табели во анекс.

¹¹ European Commission, Report from the Commission to the European Parliament, the Council, and the European economic and Social Committee, 2012 annual report on financial assistance for enlargement, http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/2012_ipa_annual_report_with_annex_new_en.pdf

Табела 4: Планирани средства во повеќегодишната финансиска рамка за 2013 година користени во анализата¹²

Планирани средства на ИПА според повеќегодишната финансиска рамка 2012-2013								
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	ВКУПНО
Компонента 1	41.641.613	41.122.001	39.310.500	36.917.068	29.403.410	28.659.161	27.058.357	244.112.110
Компонента 2	4.158.387	4.077.999	4.371.501	4.467.526	4.524.876	3.583.373	5.093.041	30.276.703
Компонента 3	7.400.000	12.300.000	20.800.000	29.400.000	39.300.000	40.949.983	50.276.471	200.426.454
Компонента 4	3.200.000	6.000.000	7.100.000	8.400.000	8.800.000	10.288.000	10.636.000	54.424.000
Компонента 5	2.100.000	6.700.000	10.200.000	12.500.000	16.000.000	17.991.604	20.157.737	85.649.341
ВКУПНО	58.500.000	70.200.000	81.782.001	91.684.594	98.028.286	101.472.121	113.221.606	614.888.608

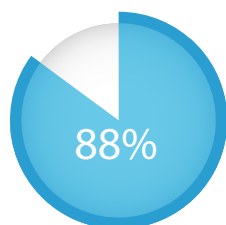
б) Национално учество во однос на средствата на ИПА

При финансирањето на проектите, одреден процент од вкупните проекти задолжително се финансира со национално учество. Националното учество може да биде од буџетот или од организацијата која е носител на проектот, или, пак, и од буџетот и од организацијата-корисник. Големината на националното учество се пропишува во критериумите и зависи од компонентата и од видот на договорот.

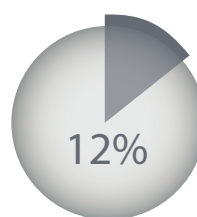
Табела 5: Структура на финансирање по компоненти¹³

* ЕУР					
ИПА Компонента	Буџет на ИПА	Придонес на МК	Вкупен буџет	% Вкупен буџет	% Придонес на МК
Компонента 1	106.442.781	5.392.965	112.085.746	95%	5%
Компонента 2	21.798.236	3.865.394	25.663.630	85%	15%
Компонента 3	71.397.836	11.173.276	82.571.112	86%	14%
Компонента 4	15.194.132	2.271.849	17.465.981	87%	13%
Компонента 5	5.687.182	2.128.980	14.889.342	38%	62%
Програма за информирање и комуникации	3.627.803	147.494	3.775.297	96%	4%
ВКУПНО	224.147.970	31.928.093	256.076.063	88%	12%

Графикон 2: Учество во финансирањето на вкупните проекти во сите компоненти

Буџет на ЕУ

Придонес на МК

12 European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council instrument for pre-accession assistance (IPA), Revised multi-annual indicative financial framework for 2012-2013, COM(2011) 641 final, Brussels, 12.10.2011; http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/how_does_it_work/miff_12_10_2011.pdf.

13 Вредностите се однесуваат на завршените, проектите во тек, како и на отворените повици (онаму каде што е позната вредноста на отворениот повик). Во придонесот на Република Македонија, не е внесен кредитот од Европската инвестициска банка за финансирање на изградбата на делницата Демир Капија-Смоквица, во вредност од околу 160 милиони евра.

Учеството на Република Македонија постепено расте од 2007 година, па сè досега.

Во учеството на Македонија во однос на компонентата 2, земени се сите средства. Во однос на компонентата 5: рурален развој, во овие пресметки е вклучено учеството на буџетот на Македонија, како и придонесите од корисниците на средства (земјоделците и приватните претпријатија). Како што е видно од табелата 5, учеството на Република Македонија е најголемо во компонентата 5, бидејќи тука е вклучено и учеството на буџетските средства, како и учеството на корисниците на поддршка од ИПА. Очигледно е дека и високото барано учество на корисникот, дополнително го отежнува користењето на средствата од оваа компонента.

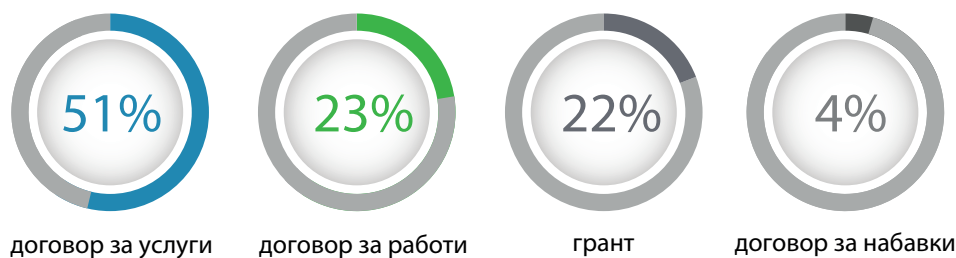
в) Средства во согласност со типот на договор

Според класификација на типот на помошта и типот на договорот, во согласност со Европската комисија (Euroreaid)¹⁴, помошта се дели на грантови и на договори. Понатаму, договорите се делат на договори за набавки, договори за услуги и договори за работи. Во согласност со оваа поделба, може да се види и структурата според типот на договорот.

Табела 6: Структура на компоненти 1-5 на ИПА според типот на договорот

* ЕУР						Учество			
	Грант	Договор за набавки	Договор за работи	Договор за услуги	Вкупно	Грант	Договор за набавки	Договор за работи	Договор за услуги
Компонента 1	16.070.477	9.600.037	5.458.479	75.313.788	106.442.781	15%	9%	5%	70%
Компонента 2	21.798.236				21.798.236	100%	0%	0%	0%
Компонента 3			46.241.007	25.156.829	71.397.836	0%	0%	65%	35%
Компонента 4	4.006.421			11.187.711	15.194.132	26%	0%	0%	74%
Компонента 5	5.687.182				5.687.182	100%	0%	0%	0%
Програма за информирање и комуникации	751.619	215.382		2.747.017	3.627.803	18%	6%	0%	76%
ВКУПНО	48.313.935	9.815.419	51.699.486	112.582.845	224.147.970	22%	4%	23%	51%

Графикон 3: Структура на компоненти 1-5 на ИПА според типот на договорот

14 <http://ec.europa.eu/euroreaid/work/funding/>

Според податоците, најголемо учество имаат договорите, од кои како тип со доминатно учество се договорите за услуги. Гледано според компоненти, грантовите се доминантни во компонентата 5 и, секако, во компонентата 2. Имајќи ги предвид целите на компонентите, целните корисници и видот активности кои се поддржани, би можело да се заклучи дека овие резултати во голема мера се поклопуваат со приоритетите кои се зацртани при креирањето на структурата на ИПА по компоненти. Од таа гледна точка, правилно се користат видот на помошта според намената на потребите. Но, од гледна точка на директна полза на стопанството и на социјалните чинители, а имајќи предвид дека досега се вложени големи средства во јакнење на капацитетите, идната структура треба да се менува кон грантови и кон договори за работи и за набавка, односно да се намалува уделот на услугите.

г) Искористеност на средствата според договорен орган

Средствата од ИПА, во зависност од компонентата и времето кога се склучувани договорите, се управуваат од различните тела. Со добивањето на акредитацијата за децентрализираниот систем за имплементација на средствата, како носител на договорите и управувањето со проектите, преоѓа од Делегацијата на Европската Унија на националните договорни органи, односно Секторот за финансирање и склучување договори во Министерството за финансии и Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој. Сепак, Делегацијата на ЕУ ги задржува овластувањата за склучување договори во одредени проекти. Сега состојбата, во однос на одговорноста за управувањето со средствата, е следнава:

I компонента: Секторот за финансирање и склучување договори во Министерството за финансии, освен за средствата за грантови за цивилното општество и за програмата за информирање и комуникации, кои ги доделува Делегацијата на ЕК.¹⁵

II компонента: Делегацијата на ЕУ во Република Македонија ги склучува договорите за македонските гранти за сите други програми, освен за програмата со Бугарија каде договорен орган е Министерството за регионален развој и јавни работи на Република Бугарија. И во Транснационалната програма, склучувањето договори премина на Управното тело на оваа програма.

III и IV компонента: Сектор за финансирање и склучување договори во Министерството за финансии.

V компонента: Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој.

¹⁵ Овде се вклучени и грантовите на ЕК: учество во придонесот на Република Македонија во програмите на Заедницата.

Третата, четвртата и петтата компонента можеа да се управуваат само децентрализирано, така што користењето на средствата од овие компоненти започна дури во 2010 година.

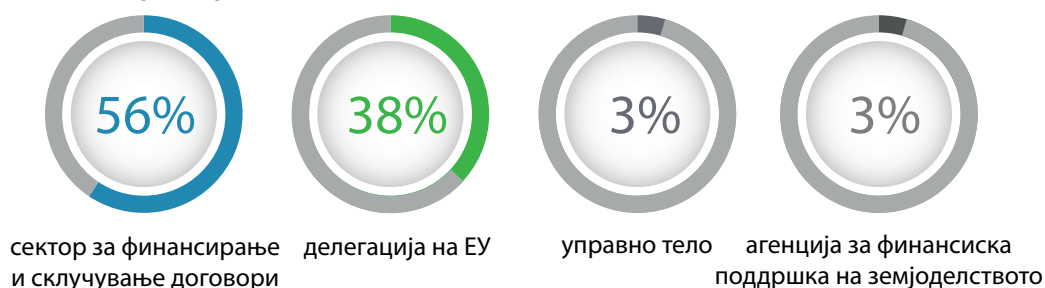
Индикативно е тоа што Комисијата ја задржува ингеренцијата за доделување грантови за прекугранична соработка за повеќето програми, за што единствено објаснување не може да биде недоволниот административен капацитет. Секако дека се работи и за политички кон siderации.

Исто така, индикативно е тоа што Европската комисија го задржува правото на доделување грантови наменети на цивилното општество од првата компонента. Тоа укажува на недовербата дека овие грантови Владата ќе ги доделува на транспарентен и на објективен начин. Сепак, грантови на цивилното општество, националните органи доделуваат преку четвртата компонента за развој на човечки ресурси.

Табела 7: Искористеност на средствата од компонентите 1-5 на ИПА според договорен орган

* ЕУР	Договорен орган средства			
	Агенција за финансиска поддршка на земјоделството	Делегација на ЕУ	Сектор за финансирање и склучување договори	Управно тело ¹⁶
Компонента 1		67.284.119	39.158.662	
Компонента 2		15.256.722		6.541.514
Компонента 3			71.397.836	
Компонента 4			15.194.132	
Компонента 5	5.687.182			
Програма за информирање и комуникации		3.627.803		
ВКУПНО	5.687.182	86.168.644	125.750.630	6.541.514

Графикон 4: Искористувањето на средствата од компоненти 1-5 на ИПА според договорен орган

Од досега искористените средства на ИПА, 59% се управувани од договорен орган во Република Македонија (Секторот за финансирање и склучување договори и Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството). Со оглед на значајното учество, подигањето на капацитетот на овие институции за управување со средствата на ЕУ е од клучно значење за унапредување на користењето на средствата на ИПА.

¹⁶ Управно тело е договорен орган за проекти од Програмата за прекугранична соработка со Бугарија и од Транснационалната програма.

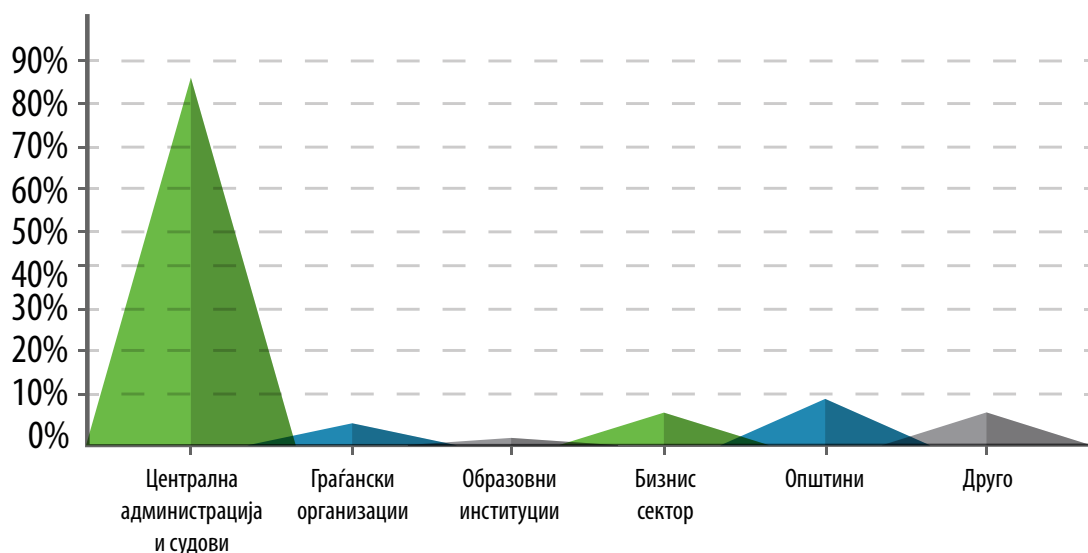
д) Искористувањето на средствата според видот на корисникот

Генерално, средствата во ИПА по компоненти доминантно се наменети за одреден тип на корисници. Сепак, во определени компоненти, како на пример 2 и 3, како корисници можат да се појават различни тип на организации. Поделбата во оваа анализа е направена на 6 видови корисници, но базата ИПАДАТА овозможува расчленување на повеќе видови.

Табела 8: Искористувањето на средствата од компонентите 1-5 на ИПА според видот на корисникот

* ЕУР	Вид на корисник						Вкупно
	Централна администрација и судови	Граѓански организации	Образовни институции	Бизнис сектор	Општини	Друго	
Компонента 1	96.129.827	1.470.483	0	2.032.500	6.288.187	521.784	521.784
Компонента 2	1.874.071	4.566.524	933.927	81.907	9.734.722	4.607.085	4.607.085
Компонента 3	71.397.836	0	0	0	0	0	0
Компонента 4	14.643.558	550.574	0	0	0	0	0
Компонента 5	0	0	0	5.687.182	0	0	0
Програма за информирање и комуникации	0	71.781	0	424.286	0	3.131.736	3.627.803
ВКУПНО	184.045.292	6.659.362	933.927	8.225.875	16.022.909	8.260.605	224.147.970

Графикон 5: Искористеност на ИПА по тип на корисник

Видливо е дека најголемата група непосредни корисници припаѓа на централната власт, односно на органите на државната управа. Моќностите на општините сами да конкурираат за проекти се сведуваат на Програмата за прекугранична соработка, иако тие би можеле позначително да учествуваат и во четвртата компонента.

Граѓанските организации имаат можности за користење грантови во првата, втората и во четвртата компонента и, главно, се појавуваат како успешни апликанти. Забележливо е што во повиците од четвртата компонента за грантови кои се под национално управување, се појавуваат и национални и странски невладини организации, што укажува на високиот праг за конкурирање, но, од друга страна, и на развојот на партнерства со држави-членки на ЕУ. Расте учеството на коморите во Програмата за прекугранична соработка. Сепак, исклучително ниско е учеството на социјалните партнери.

Она што особено загрижува е ниското учество на деловниот сектор во првите четири компоненти. Можностите на деловниот сектор досега беа ограничени на консултантска помош во рамките на програмата ТАБ/БААС во првата компонента.

Во третата компонента за развој на човечки ресурси, забележливо е повторно високото учество на државните институции на централно ниво, што укажува на користење на оваа компонента на сличен начин, како и првата компонента.

Компонента 5

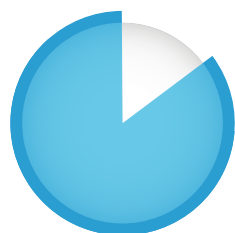
Индикативна кај компонентата 5 е поделбата внатре во групата на бизнис-секторот. Имајќи ја предвид структурата на корисници на оваа компонента, интересно е да се види колку од корисниците се индивидуални земјоделци, а колку се претпријатија.

Табела 9: Искористувањето на средствата од компонента 5 на ИПА според видот на корисникот во бизнис-секторот

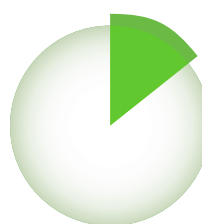
	Износ EUR		Бр. на проекти	
	Приватни Претпријатија	Земјоделец	Приватни Претпријатија	Земјоделец
Компонента 5	5.407.033	280.149	95	80

Графикон 6: Искористувањето на средствата од компонента 5 на ИПА според видот на корисникот во бизнис-секторот

Искористени средства од компонента 5 по корисник

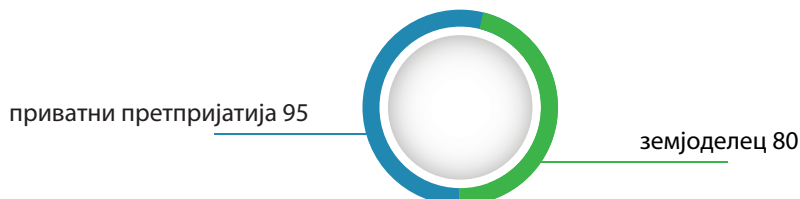
приватни претпријатија,
5.407.033 EUR

земјоделец, 280.149 EUR

Графикон 7: Број на проекти во компонента 5 на ИПА според видот на корисникот во бизнис-секторот

Број на проекти во компонента 5 по корисник

Од оваа анализа, се гледа дека приватните претпријатија во износ на средствата имаат многу поголема искористеност, што е и разбирливо имајќи го предвид нивниот финансиски капацитет и капацитетот за изработка на проектите во споредба со тој на индивидуалните земјоделци. Односно, учеството на приватните претпријатија во искористените средства од страна на бизнис-секторот, изнесува приближно 95%, наспроти приближно 5% од страна на земјоделците, иако истата разлика не постои доколку го споредиме бројот на проекти имплементирани од страна на приватните претпријатија и индивидуалните земјоделци. Разликата укажува на сериозен проблем со подготвеноста на земјоделците за поактивно и за поефективно учество во искористување на достапните средства на ИПА.

II. Анализа на средствата на ИПА во однос на основните макроекономски показатели

Анализата според макроекономските показатели, најпрво би требало да послужи за споредливост на странската помош во однос на движењата и капацитетот на економијата. Затоа, за анализа се земено бруто-домашниот производ, вкупниот број жители во Република Македонија итн.

Индикаторите кои се тука пресметани би требало да се земат условно, бидејќи не се направени по принципот на прилив, туку апроксимативно распределени во годината кога би почнала првата имплементација на проектот според правилото N+2. Според овие апроксимации, добиено е учеството на ИПА во бруто-домашниот производ и висината на странската помош по глава на жител. Пресметувањето на овие индикатори би требало да помогне во споредбата на искористувањето на ИПА со другите држави.

Покрај тоа, во овој дел анализата ќе ја прикаже распределбата на средствата по статистичките региони (НУТС 3).

Со оглед на доцнењето на имплементацијата на проектите, анализата е направена за периодот од 2007 до 2009 година.¹⁷

¹⁷ Според податоците од базата, досега завршените проекти (со исклучок на програмата за информирање и комуникации) се од програмата ИПА 2007-2009, поради што и се земено споредбено со БДП од тој период.

а) ИПА 2007 – 2009 во однос на БДП и по глава на жител

Табела 9а: ИПА 2007-2009 во однос на БДП и население

Искористени средства за сите 5 компоненти просечно за 2007, 2008 и за 2009				
Просечно севкупно искористени средства од ИПА 2007, 2008, 2009	Просечен БДП во евра (по тековен курс) за 2007, 2008 и за 2009	Просечен однос на искористени средства од ИПА со БДП за 2007, 2008 и за 2009	Просечно население во 2007, 2008 и во 2009	Просечно искористеност по жител во евра за 2007, 2008 и за 2009
30.302.219	6.462.666.667	0,46	2.048.283	14,8 евра

Не постојат релевантни податоци за времето кога се искористени средства од ИПА 2007-2009, односно кога точно е приливот во Република Македонија за да може да се види нивното учество во бруто-домашниот производ во таа година. Од таа причина, земена е претпоставката дека тие се искористени според правилото N+2. Понатаму, методологијата која е користена е на вкупната сума на пресметаниот просек на искористената помош од ИПА 2007 – 2009. За да биде компарацијата соодветна, исто така, е искористен и просек за вредноста на БДП¹⁸ и бројот на население¹⁹ за истиот временски период.

Од компарацијата може да се забележи дека за 2007, 2008 и за 2009 година, просечно искористените средства на ИПА годишно изнесуваат 0,46% од просечниот БДП за истиот период, односно искористеноста е просечно 14,8 евра по глава на жител за дадениот период.

б) Во периодот 2007-2009 година, покрај ИПА средствата, во Република Македонија се имплементираа и проекти од програмата CARDS (2005 и 2006).²⁰ Со вклучувањето на овие средства искористеноста по глава на жител се подига на 25,4 евра по жител.

Табела 9б: КАРДС и ИПА 2007-2009 во однос на БДП и население

Искористени средства за сите 5 компоненти просечно за 2007, 2008 и за 2009				
Просечно севкупно искористени средства од ИПА и КАРДС за 2007, 2008 и за 2009	Просечен БДП во евра (по тековен курс) за 2007, 2008 и за 2009	Просечен однос на искористени средства ИПА и КАРДС со БДП за 2007, 2008 и за 2009	Просечно население во 2007, 2008 и во 2009	Просечно искористеност по жител во евра за 2007, 2008 и за 2009
51.717.388	6.462.666.667	0,8	2.048.283	25,4 евра

18 Вредностите за БДП за годините 2007, 2008 и за 2009, се преземени од Државниот завод за статистика <http://www.stat.gov.mk/xls/2013/3.1.13.08.xls>

19 Вредностите за бројот на население за годините 2008 и 2009, се преземени од Државниот завод за статистика <http://www.stat.gov.mk/IndikatorITS.aspx?id=2>, додека за 2007 година е добиена од вредностите за БДП и БДП по жител за 2007 година од <http://www.stat.gov.mk/xls/2013/3.1.13.08.xls>

20 Вредноста на имплементираниите проекти КАРДС е пресметана во согласност со податоците достапни од веб-страницата на Делегацијата на Европската Унија во Скопје, http://eeas.europa.eu/delegations/the_former_yugoslav_republic_of_macedonia/documents/projects/01-contractlist-web-2013-dec.pdf

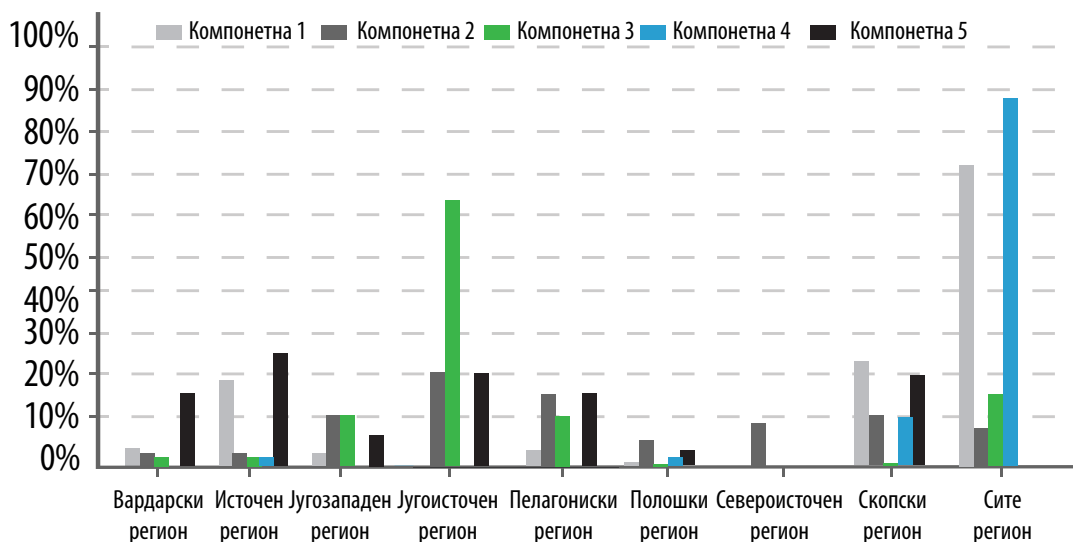
б) Регионална распределба на проектите од ИПА

Табела 10: Регионална распределба на фондовите на ИПА

EUR	Искористеност по региони								
	Вардарски регион	Источен регион	Југозападен регион	Југоисточен регион	Пелагониски регион	Полошки регион	Североисточен регион	Скопски Регион	Сите региони
Компонента 1	587.259	324.947	911.673	482.875	1.603.122	574.640	488.910	24.587.750	76.881.605
Компонента 2	479.595	2.699.196	2.241.216	4.371.389	3.317.095	610.644	1.806.594	2.044.532	1.240.890
Компонента 3	850.000	969.000	6.800.000	45.646.000	6.629.365			434.438	10.069.033
Компонента 4		189.610				139.988		1.698.485	13.166.049
Компонента 5	778.821	1.340.494	315.496	1.139.492	844.336	134.103		1.134.440	

Очекувано во првата компонента, искористеноста се распределува на сите региони, зашто повеќето од проектите кои се насочени кон централната власт, сепак, се однесуваат на услуги кои се вршат за граѓаните на целата територија на Република Македонија. Сепак, значително учество пред сите други има и скопскиот регион. Многу позначајна е регионалната распределба кај другите компоненти. Високото учество на југоисточниот регион во компонентата 3, се должи на изградбата на преостанатата делница од автопатот Демир Капија - Смоквица.

Графикон 8: Учество во регионалната распределба на компонентите на ИПА

Распределбата на компонентите 2, 3 и 5 помеѓу регионите е многу порамномерна во споредба со компонентата 1. Во компонента 2 треба да се има предвид дека малото учество на Полошкиот регион се должи на фактот што програмата за прекугранична соработка со Косово е неодамна отворена и првиот повик за проекти е сè уште во тек.

III. Анализа на користењето на средствата од ИПА во однос на пристапниот процес и приоритетите на Република Македонија

Последниот дел од анализата е поврзување со Извештајот за напредок од Европската комисија и анализата на нивото на усогласеност на поглавјата со *acquis communautaire*.²¹ Нивото на усогласеност е преземено од анализата на ЕПИ за извештајот за напредокот на Република Македонија за 2013 година, во кој е претставена и методологијата врз која се базираат доделените оценки. Индицирајќи го износот на средства од ИПА,²² реализирани по поглавја и бројот на проекти, целта е да се покаже во кои поглавја имало најголема активност и каква е генералната поврзаност на нивото на усогласеност со реализираните средства од ИПА. Оваа корелација е значајна уште повеќе, бидејќи едни од значајните влезни информации при програмирањето на проектите треба да бидат наодите од извештајот за напредокот на Европската комисија.

Табела 11: Распределба на проектите од компонентите ИПА според поглавјата од *acquis communautaire* ²³

Поглавје	Број на проекти	Оценка	Износ од ИПА
1. Слободно движење на стоки	7	4	1.870.156
5. Јавни набавки	2	4	1.137.305
7. Право на интелектуална сопственост	1	3	81.421
8. Политика на конкуренција	1	4	950.000
9. Финансиски услуги	4	3	1.273.225
10. Информатичко општество и медиуми	10	2	1.345.347
11. Земјоделство и рурален развој	191	3	12.008.157
12. Безбедност на храната, ветеринарна и фитосанитарна политика	7	3	5.752.118
14. Сообраќајна политика	5	3	5.750.782
15. Енергија	14	3	4.185.711
16. Оданочување	9	3	3.554.928
17. Економска и монетарна политика	3	4	1.416.480
18. Статистика	4	4	1.409.100
19. Социјална политика и вработување	46	1	12.538.656
20. Претпријатија и индустриска политика	30	3	5.710.103
21. Трансевропски мрежи	10	4	54.803.932
22. Регионална политика и координација на структурните инструменти	36	2	7.823.302
23. Правосудство и фундаментални права	26	2	11.194.666
24. Правда, слобода и безбедност	17	4	17.304.551
25. Наука и истражување	4	2	2.024.444
26. Образование и култура	47	3	12.196.972
27. Животна средина	61	3	27.651.828
28. Заштита на потрошувачите и здравствена заштита	4	3	960.346
29. Царинска унија	12	4	8.411.441
36. Политички критериуми	23	3	11.131.210
37. Економски критериуми	16	4	3.486.069
Нераспределено	29		8.175.720

21 Дататазата ИПА, воедно, овозможува поврзување на проектите со класификациите на правото на ЕУ на EURlex како корисна алатка во однос на анализа на помошта од ЕУ и по пристапувањето.

22 Оценките за нивото на усогласеност се земени од првичната анализа на извештајот за напредокот од Европската комисија за Република Македонија од Институт за европска политика – Скопје, достапна на: [http://epi.org.mk/docs/prvicna_analiza_na_izvestajot_na_ek_za_napredokot_na_rm_za_2013\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/prvicna_analiza_na_izvestajot_na_ek_za_napredokot_na_rm_za_2013(1).pdf)

23 Класификацијата е направена од страна на ЕПИ. Секако, постои можност одреден проект да биде класифициран во повеќе од едно поглавје, но во овој случај е внесено примарното поглавје каде што проектот има најголемо влијание.

Од презентираниите податоци по поглавја, се гледа насоченоста на средствата во однос на приоритетите за пристапување кон ЕУ. Поглавјето 23: Правосудство и човекови права, како и поглавјето 24: Правда, слобода и безбедност, се во континуитет приоритет за Република Македонија, како и за регионот. Тие први се отвораат во пристапните преговори и значително се таргетирани со помошта на ЕУ, пред сè, од првата компонента за институционална поддршка. Воедно, во класификацијата во дататазата голем дел од проектите кои спаѓаат во политичките критериуми се тесно поврзани со поглавјето 23.

Средствата од компонентата ИПА за прекугранична соработка, најчесто се поврзуваат со поглавјето 26: Образование и култура, како и поглавјето 19: Социјална политика и вработување, поглавјето 20: Претпријатија и индустриска политика, како и поглавјето 27: Животна средина, зашто приоритетните оски на овие програми фаворизираат активности во овие области. Практиката од претходните проширувања покажува дека од овие поглавја, усогласувањето во областа на животна средина, по правило, е со најголеми финансиски импликации, поради што и се очекува да се обезбеди како активност на долг рок.

Третата компонента од ИПА за регионален развој, финансиски во секој случај е најмногу претставена во поглавјето 14: Сообраќајна политика и вработување, поглавјето 21: Трансевропски мрежи²⁴ и поглавјето 22: Регионална политика и координација на структурните инструменти. Овие проекти се повеќегодишни, поради што и искористеноста на оваа компонента во однос на завршените проекти, во моментот, е на ниско ниво.

Четвртата компонента за развој на човечки ресурси е рефлектирана во најголема мера во поглавјето 19: Социјална политика и вработување, додека петтата компонента за земјоделство и рурален развој во поглавјето 11: Земјоделство и рурален развој.

Сепак, исклучително е значајно при анализата да се земе предвид дека во некои од поглавјата, потребни се многу повеќе средства за усогласувањето.

Иако првично не може да се забележи силна корелација помеѓу потрошените средства и нивото на усогласеност, добро е да се истакне дека во поглавјето 11 и 26 и 27, проектите во голем број не се за усогласување со законодавството, туку за инвестиции во физички капитал кој придонесува во генералната усогласеност во поглавјата, но не со ист интензитет како проектите за зајакнување на капацитетите и хармонизација на законодавството.

Заклучоци

Целта на оваа анализа за фондовите на ИПА во Република Македонија, беше да претстави првична слика за информациите достапни преку базата ИПАДАТА и да даде прелиминарни согледувања за искористеноста на ИПА во земјата. Имајќи го предвид фокусот и целта на ова истражување, генерално, анализата опфати 3 дела.

24 Во ова поглавје се наоѓаат два големи проекти за изградба и надзор над делницата Демир Капија – Смоквица, во кои ЕУ учествува со 45 милиони евра. За повеќе информации видете ги внесените проекти во дататазата ИПА.

Првиот дел претстави анализа на искористеноста на помошта и односот на расположливи, склучени и искористени средства. Од претставените податоци, јасно е дека искористеноста е доста ниска и доколку ги земеме предвид искористените средства, (вредност на завршени проекти и проекти во тек) таа е 30%. Вкупната искористеност се движи од 15% на потполно реализирани средства до 36% на завршени проекти, проекти во тек, како и отворени повици. Видлива е пониската искористеност на средствата во петтата компонента за рурален развој, што е рефлектирана и во неодамнешното пренасочување на средствата од оваа компонента во компонентата 1, кои ќе ги управува Светска банка. Иако овие проекти, како што е наведено во одлуката на Комисијата, ќе се користат за цели слични како во петтата компонента, сепак претставуваат индикатор на недостаток на капацитет за користењето средства директно од страна на земјоделците и приватните претпријатија преку Националната агенција.²⁵

Понатаму е претставен односот на средствата по компоненти, структурата и националното учество. Просечното национално учество на Република Македонија (буџетски средства, како и средства од корисниците во петтата компонента) изнесува 12%, иако постојат значителни варијации во однос на компонентите. На крајот, дадена е дистрибуцијата на средства според типот на корисник од која се гледа доминантноста на централната администрација и судовите кои се корисници на најголеми суми од ИПА. Ова не треба да изненадува, бидејќи првата компонента во која се алоцирани скоро 40% од средствата на ИПА е целосно насочена кон поддршка на институциите.

Вториот дел е насочен кон влијанието и споредба на средствата од ИПА во однос на основните макроекономски индикатори. Така, за споредба се земени предвид бруто-домашниот производ, искористеноста на средствата од ИПА по глава на жител итн. Исто така, тука е опфатена и географската распределеност според региони во согласност со класификацијата на НУТС 3. Притоа, во анализата е прикажано дека значителен дел од средствата е насочен кон скопскиот регион (каде што се сместени државните институции), но и кон сите региони, бидејќи овие проекти имаат значење за целокупното градење на институциите. Значителното учество на југоисточниот регион во компонентата 3, се должи на инфраструктурните проекти кои се во тек на имплементација.

Третиот дел ја има во себе релацијата средства од ЕУ и реформски пристапен процес. Бидејќи целата поставеност на процесот на пристапување кон ЕУ е поделена на 35 поглавја според законодавството, анализата ги поврзува искористените средства од Република Македонија со оценките и со приоритетите дадени по поглавјата. Од овој дел од анализата е видно дека значителни средства се насочуваат кон поглавјата 23 и 24, кои според новиот пристап на Комисијата ќе се отворат први во преговорите за пристапување.

25 Тука треба да се земе предвид и помошта која државата ја дава за поддршка на земјоделството, која е предмет на поедноставни процедури.

Воедно, видливи се средствата за инфраструктурните проекти во поглавјето за трансевропски мрежи, како и поглавјето за животна средина.

При изработката на базата ИПАДАТА, како и оваа анализа, беше утврден напредок во однос на достапните информации за ИПА. Прво, иницијалниот недостиг на информации за искористеноста на ИПА, кој во текот на изминатата година беше делумно надминат преку објавување списоци на финансирани проекти на веб-страниците на одговорните институции. Во овој контекст, особено се корисни податоците објавени во годишните извештаи за 2010 и за 2011 година на Агенцијата за поддршка на земјоделството и руралниот развој.²⁶ Наша препорака, а и очекување, е дека овој тренд ќе продолжи со објавување на податоците за проектите финансирани од ИПА во наредниот период. Сепак, постоечките податоци не се јасно споредливи и форматот зависи од изворот од кој се користат, поради што е потребна координација во однос на претставувањето на податоците за ИПА од страна на различните одговорни тела. Зголемувањето на транспарентноста е особено значајно во контекст на планирањето (а и искористувањето) на средствата од новата финансиска рамка и во согласност со регулативата ИПА II.

Со оглед на овие презентирани информации, базата ИПАДАТА е значаен чекор напред во унапредување на достапноста на информациите, како од аспект на групирање на податоците во еден извор така и нивно организирање во ист и во споредбен формат. Овие согледувања даваат првичен увид во искористеноста на средствата од ИПА во Република Македонија, како и нивната поврзаност со процесот на пристапување во ЕУ и очекуваме дека податоците од датабазата ќе бидат од корист на останатите чинители и засегнати страни во имплементацијата на ИПА во Република Македонија.

Анекс: Финансиски податоци за имплементирање на помошта на 31 декември 2012 година, од Извештајот на Европската комисија за 2012 година.²⁷

ИПА Република Македонија компоненти 1 и 2

Република Македонија	Алоцирани	Контрактирани	% Контрактирани	Исплатени	% Исплатени
ИПА 2007	36,67	33,30	90,79%	29,34	79,99%
ИПА 2008	40,75	37,06	90,92%	29,01	71,19%
ИПА 2009	40,09	36,06	89,95%	17,73	44,23%
ИПА 2010	40,01	30,19	75,44%	3,05	7,63%
ИПА 2011	32,03	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ИПА 2012	30,31	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Вкупно	219,87	136,59	62,12%	79,13	35,99%

26 На веб-страницата на Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој не се објавени годишните извештаи за 2012 и за 2013 година.

27 European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council instrument for pre-accession assistance (IPA), Revised multi-annual indicative financial framework for 2012-2013, COM(2011) 641 final, Brussels, 12.10.2011; http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/how_does_it_work/miff_12_10_2011.pdf.

ИПА – Компонента I Национална Програма на Република Македонија

Република Македонија	Алоцирани	Контрактирани	% Контрактирани	Исплатени	% Исплатени
ИПА 2007	34,02	31,80	93,48%	31,09	91,39%
ИПА 2008	37,12	34,00	91,58%	26,86	72,35%
ИПА 2009	37,06	35,32	95,30%	17,73	47,84%
ИПА 2010	36,92	30,13	81,63%	3,01	8,16%
ИПА 2011	28,90	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ИПА 2012	28,16	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Вкупно	202,18	131,25	64,92%	78,69	38,92%

ИПА – Компонента II (Прекугранична соработка) Програма на Република Македонија

Република Македонија	Алоцирани	Контрактирани	% Контрактирани	Исплатени	% Исплатени
ИПА 2007	2,65	1,03	38,65%	0,90	34,03%
ИПА 2008	3,63	3,06	84,20%	2,15	59,30%
ИПА 2009	1,56	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ИПА 2010	3,10	0,05	1,65%	0,04	1,32%
ИПА 2011	3,13	0,00	0,00%	0,00	0,00%
ИПА 2012	2,16	0,00	0,00%	0,00	0,00%
Вкупно	16,22	4,13	25,49%	3,10	19,09%

Библиографија:

European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council instrument for pre-accession assistance (IPA), Revised multi-annual indicative financial framework for 2012-2013, COM(2011) 641 final, Brussels, 12.10.2011;

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/how_does_it_work/miff_12_10_2011.pdf.

European Commission, Report from the Commission to the European Parliament, the Council, and the European economic and Social Committee, 2012 annual report on financial assistance for enlargement,

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2013/2012_ipa_annual_report_with_annex_new_en.pdf

European Commission, Commission implementing decision adopting a National programme -Part II on the former Yugoslav Republic of Macedonia under the IPA Transition Assistance and Institution Building Component for the year 2013 (draft),

D030863/01, <http://ec.europa.eu/transparency/regcomitology/index.cfm?do=Search.getPDF&hXRKYVoVsFEDuZvGzPDBWVqBB7fI4EnisQ1BdEUO8vC5SVAw47eF02NzJLJLXFBE77kGvLzo2Pu5uyjPyPE0HGhn1Yyu8a5hceFqN5ixnqYI=>

Европска Комисија, Извештај за напредокот на Република Македонија за 2013 година, http://www.sep.gov.mk/data/file/Progres%20report%202013/2013-mk/mk_rapport_2013_MK4_21_10_2013.doc

Институт за европска политика, Користење на фондовите на ЕУ во Република Македонија, збирка на студии, ноември 2013 година, http://epi.org.mk/docs/koristenjeto_na_fondovite_na_eu_vo_rm.pdf

Институт за европска политика, Првична анализа на извештајот за напредокот од Европската комисија за Република Македонија, октомври 2013 година, [http://epi.org.mk/docs/prvicna_analiza_na_izvestajot_na_ek_za_napredokot_na_rm_za_2013\(1\).pdf](http://epi.org.mk/docs/prvicna_analiza_na_izvestajot_na_ek_za_napredokot_na_rm_za_2013(1).pdf)

ИПА-програма на Институтот за Европска политика

Со формирањето на Институтот за европска политика (ЕПИ) – Скопје, се отпочна со спроведување на повеќегодишната програма „ИПА мониторинг“, во којашто досега се реализирани неколку проекти и студии. Оваа програма беше, пред сè, иницирана како начин на продлабочување на соработката со сите заинтересирани страни во процесот, вклучително и Собранието на Република Македонија, медиумите, академската средина, итн.

Фондацијата Фридрих Еберт поддржа спроведување анализа на случаи за сите пет компоненти на ИПА и дополнителна анализа за апсорпцискиот капацитет на Република Македонија во користењето на фондовите на ЕУ. Оригиналната верзија на збирката на студии насловена како „Користењето на фондовите на ЕУ во Република Македонија“, е достапна на:

[http://www.epi.org.mk/docs/zbirka_na_istranzuvanja_iskoristenost_na_eu_fondovite_vo_rm\(1\).pdf](http://www.epi.org.mk/docs/zbirka_na_istranzuvanja_iskoristenost_na_eu_fondovite_vo_rm(1).pdf)

Покрај оваа студија, фондацијата Фридрих Еберт го поддржа објавувањето на документот за јавна политика „Користење на ИПА-фондовите во Република Македонија – како до зголемена ефикасност?“

[http://www.epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija\(1\).pdf](http://www.epi.org.mk/docs/koristenje_na_ipa_fondovite_vo_republika_makedonija(1).pdf)

ЕПИ во соработка со Европскиот фонд за Балканот, во 2013 година објави студија на тема „Зажакнување на парламентарната контрола за користењето на фондовите на ЕУ во Република Македонија“.

http://www.epi.org.mk/docs/studija_na_javna_politika_zajaknuvanje_na_parlamentarna_kontrola_vrz_koristenjeto_na_eu_fondovite_vo_rm.pdf

Во август 2013 година, ЕПИ објави документ за јавна политика „Партнерство за користење на фондовите на ЕУ“, поддржан преку USAID.